

Hogeschool
Leiden

Licht verstandelijke beperking,
criminaliteit,
en ander risicovol gedrag

Hendrien Kaal

29 november 2024

Wat is een lvb?

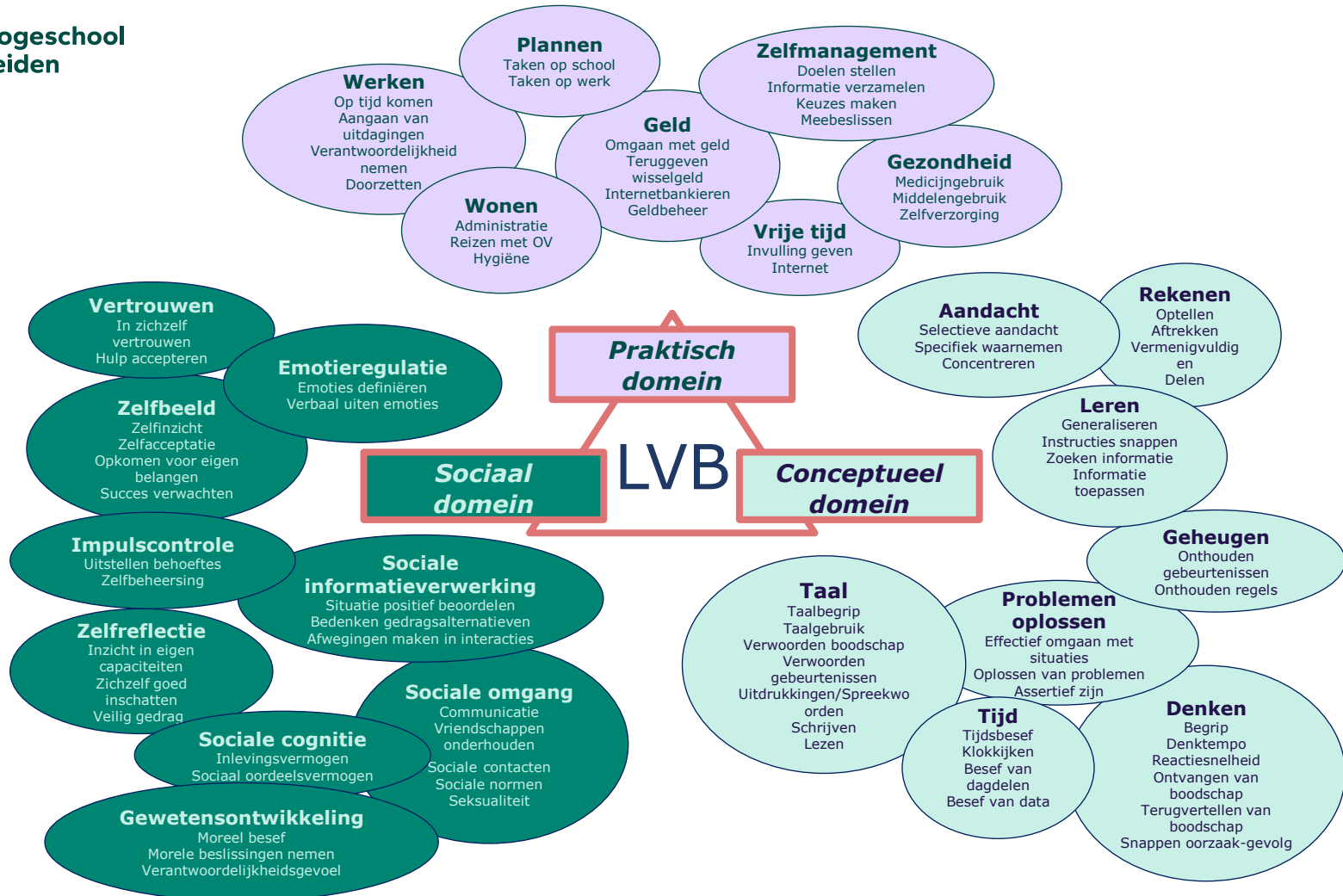
Wat is een lvb?

AAIDD (Schalock et al., 2021); DSM:

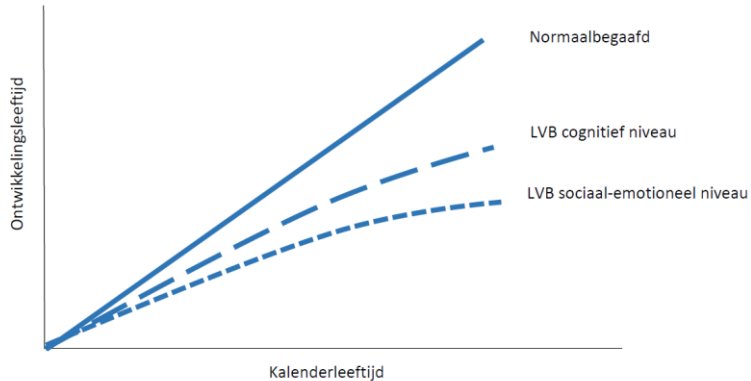
- Beperking in Cognitief Functioneren (IQ < 70/75)
- Beperking in Adaptief gedrag (Conceptuele, Sociale, en Praktische vaardigheden)
- Ontwikkelingsstoornis

VOBC, Ministerie VWS, Ministerie J&V:

- IQ < 70
- IQ tussen 70 en 85, mits ook problemen in Sociaal Adaptief Functioneren

Een (te?) simpel beeld...

	IQ	Ontw. leeft.
<i>Zwakbegaafd</i>	71 - 85	
<i>Licht</i> (85%)	51 - 70	6½ - 12 jr
<i>Matig</i> (10%)	36 - 50	4 - 6½ jr
<i>Ernstig</i> (3-4%)	21 - 35	2 - 4 jr
<i>Zeer ernstig</i> (1-2%)	≤ 20	0 - 2 jr

Model lvb-problematiek van LKC-LVG (Vermeulen et al., 2007)

<i>Lvb-specifieke kenmerken:</i>	<i>en bijkomende kenmerken / problematiek:</i>	<i>komen tot uiting in:</i>
INTELLIGENTIE IQ 50 - 85	LEERPROBLEMEN	ERNSTIGE GEDRAGSPROBLEMEN
BEPERKT SOCIAAL AANPASSINGS- VERMOGEN (SAV)	PSYCHIATRISCHE STOORNIS	
	MEDISCH- ORGANISCHE PROBLEMEN	
	PROBLEMEN IN GEZIN EN SOCIALE CONTEXT	
<i>en leiden tot:</i> CHRONICITEIT / LANGDURIGE BEHOEFTE AAN ONDERSTEUNING		

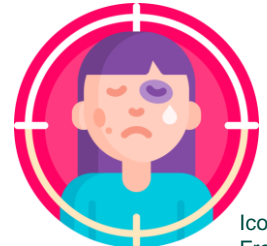
Lvb, criminaliteit en risicovol gedrag?

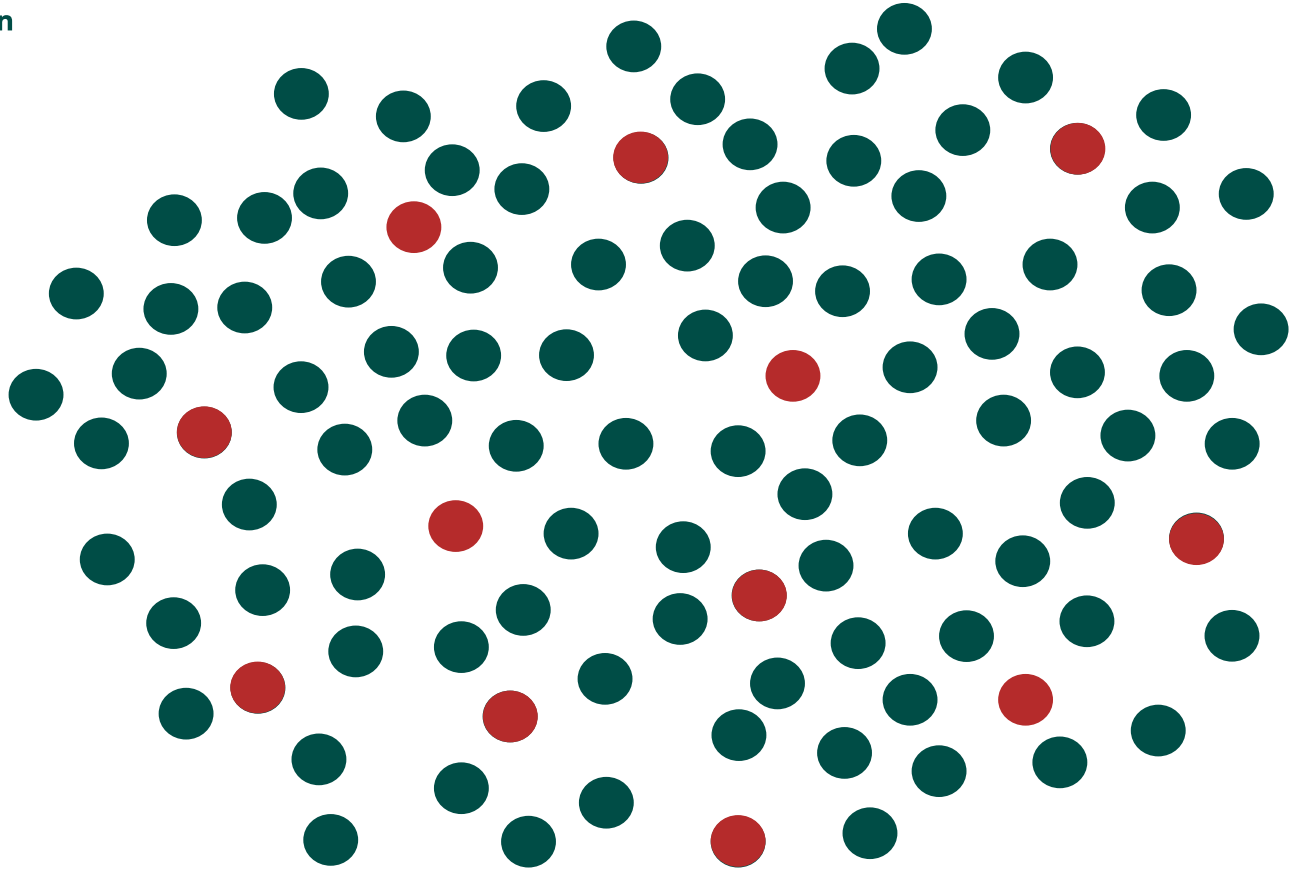

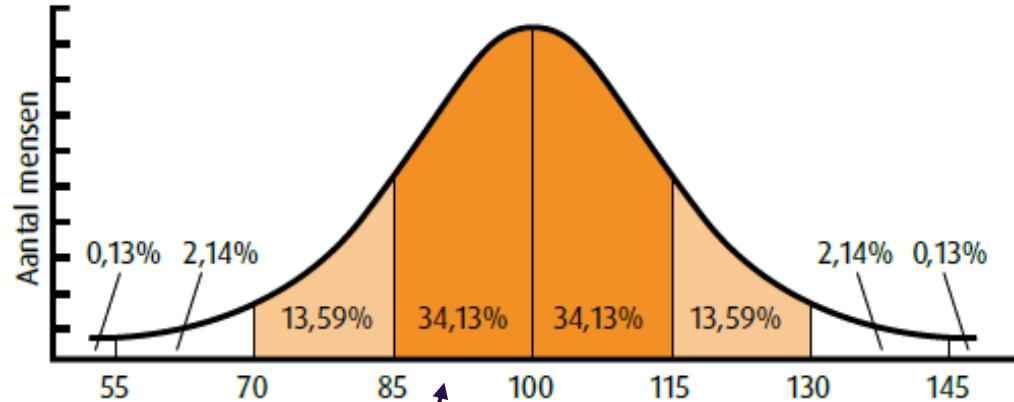
Mensen met een lvb lopen meer risico...?

Mensen met een lvb

- vertonen vaker delinquent en anderszins grensoverschrijdend gedrag (Van den Bogaard et al., 2022)
- vertonen vaker problematisch middelengebruik (Van den Bogaard et al., 2022)
- hebben vaker schuldenproblematiek (Jungmann et al., 2018)
- hebben vaker problemen met huisvesting (Jongeling et al., 2013)
- lopen een groter risico op fysieke en psychische gezondheidsproblemen (Konz et al., 2022)
- zijn kwetsbaarder zijn voor misleiding, uitbuiting, misbruik en andere vormen van slachtofferschap (Fisher et al., 2016)

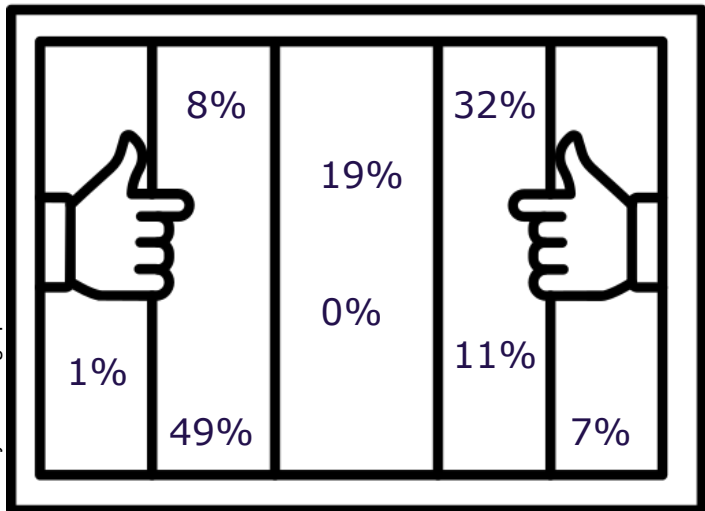

Gemiddeld IQ populatie

Gemiddeld IQ
delinquente populatie

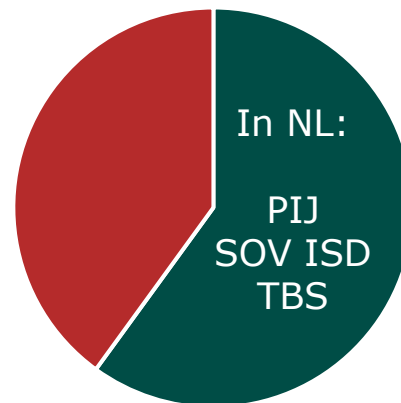
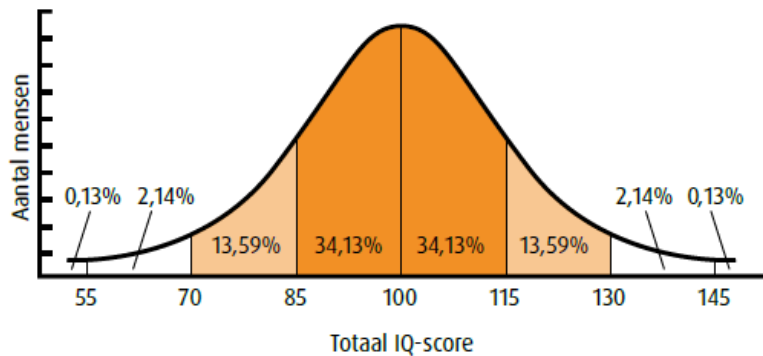
Gemiddeld IQ populatie
zwaardere delinquenten

Icon by ranksof.graphics

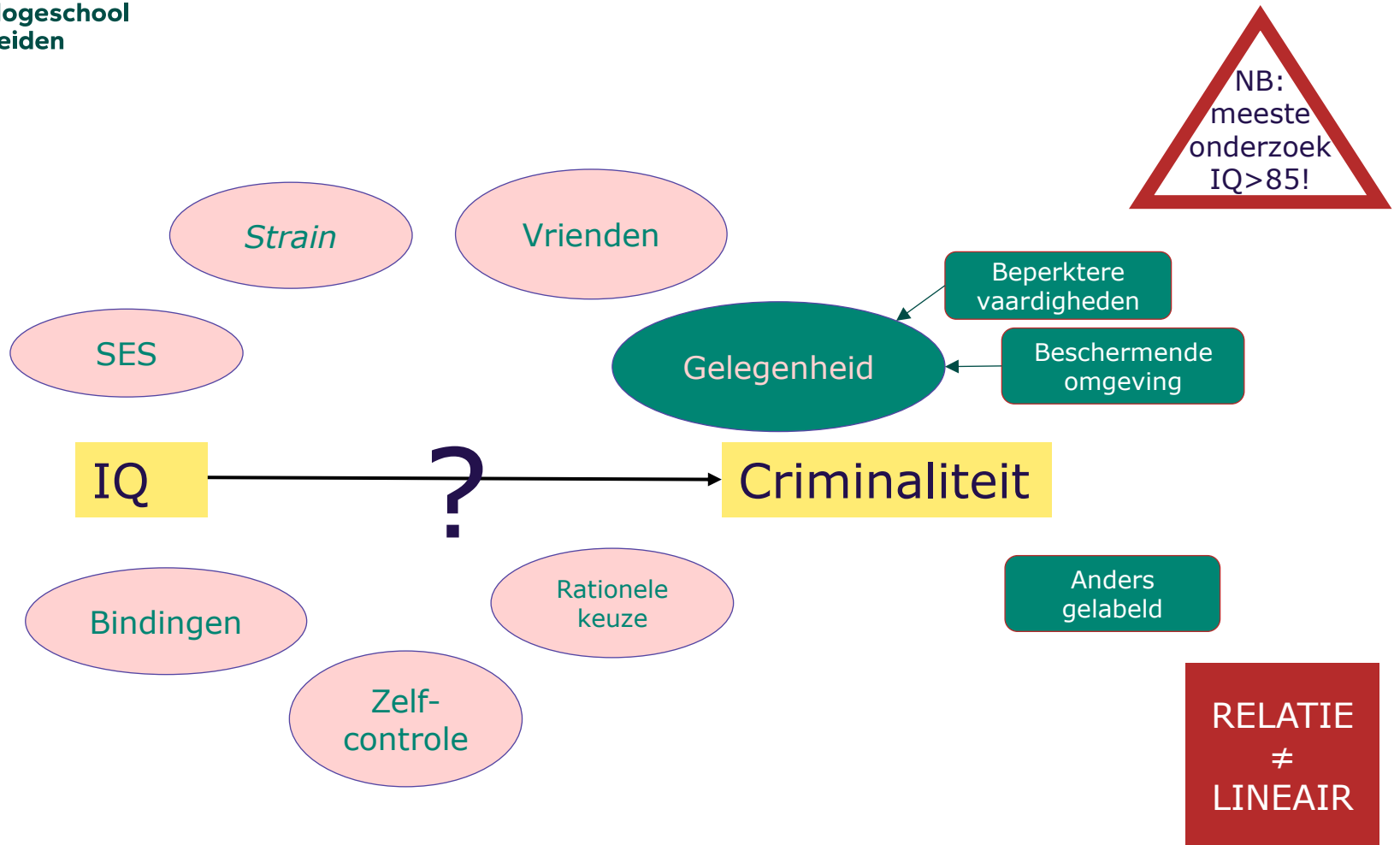
Internationale studies in detentie

Theorie:

■ ■ LVB

Nauwelijks betrouwbare gegevens over reguliere detentie of andere plekken in strafrechtsketen, maar...

Project levensgeschiedenissen

- 13 delinquente jongeren met LVB
- 11 verhalen in boek
- analyse van data 13 respondenten
- thema's:
 - Levensgebeurtenissen
 - Eerste delict
 - Criminele carrière
 - Oorzaken
 - Reacties
 - Desistance
 - Hulpverlening en welzijn
 - Toekomstperspectief

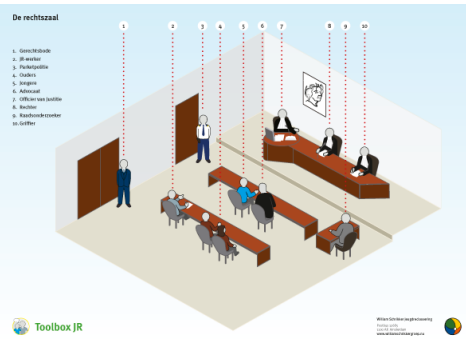
Problemen en handvatten

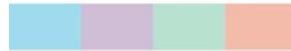
LVB heeft mogelijk gevolgen voor

- Interpretaties van gedrag LVB'ers door politie
- Begrip LVB'ers van terminologie / proces / rechten
- Positieve / negatieve antwoordtendensen
- Gebrekkig geheugen
- Omgang met advocaten, rechter, PIW'ers, medegedetineerden, reclassering...
- Begrip en navolging van regels
- Aanpassing aan omgeving/regime
- Diagnose
- Behandeling
- Begeleiding na 'ontslag', re-integratie

35 pictokaarten

1. Begin van de zitting
De rechter vertelt wat er gaat gebeuren.

2. Tenlastelegging
De officier vertelt waar je van verdacht wordt.

3a. Gesprek over strafbare feit
3b. Gesprek over persoonlijke omstandigheden
Jij krijgt vragen en je kan vertellen. Soms krijgt de Raad voor de Kinderbescherming ook vragen.

3. Requisitoir
De officier vertelt welk bewijs er is en welke straf hij eist.

4. Pleidooi
De advocaat gaat in op de verdenking en straf.

Responsiviteitsbeginsel

= Een van de voorwaarden voor een effectieve aanpak van crimineel gedrag

Vereist dat de stijl en modus van de dienstverlening wordt aangepast aan de context en de relevante kenmerken van de individuele cliënt

Baat het niet dan schaadt het niet?
Er blijft allicht wat hangen?
Iets is beter dan niets?

Herkenning

Nog maar eens enkele kenmerken...

Lvb = grote diversiteit in problematiek!!!

- Taal- en begripszwakte, ook rekenen, geld ...
- Denken situatiegebonden, concreet, hier & nu
- Laag probleemoplossend vermogen
- Behoefte aan structuur, herhaling
- Beperkte aandachtsspanne, impulsiviteit
- **Verhullen, streetwise**
- Behoefte erbij te horen
- Goedgegelovigheid, naïviteit
- Problemen wb praktische vaardigheden

Diagnostiek: bijv. WAIS/WISC

www.pearsonclinical.nl

‘Een IQ is een getalletje dat het resultaat is van de uitkomst van die bepaalde test op dat bepaalde moment’.

Tellegen (2006)

‘Intelligence is not a single construct and an IQ score has many meanings.’

Frumppkin (2006)

TABEL 1: INTELLIGENTIENIVEAU OP DE DRIE TESTS CONFORM DSM-IV

	WAIS-III	GIT2	KAIT
	N	N	N
licht verstandelijk gehandicapt (50/55 - 70)	8	17	29
zwakbegaafd (71 - 84)	20	17	9
beneden gemiddeld (85 - 94)	16	7	7
Gemiddeld (95 - 104)	3	5	3
boven gemiddeld en hoger >104	3	4	2
	50	50	50

TABEL 2: VERSCHILLEN TUSSEN IQ'S BIJ ÉÉN PERSOON IN IQ-PUNTEN

	GEMIDDELD VERSCHIL	SD	T-SCORE	RANGE
GIT2 en WAIS-III	-4,6	8,9	$t = -3.68$, df 48	-23 tot +19
GIT2 en KAIT	4,9	10,6	$t = 3.26$, df 49	-30 tot +30
WAIS-III en KAIT	9,6	8,3	$t = 8.08$, df 48	-25 tot +14

Professioneel oordeel

- Leidt meestal tot onderschatting problematiek
- Ervaring / kennismaking met de doelgroep helpt
- Moelijker onder tijdsdruk

Tips voor herkenning (Roos, 2014)

Taal, begrip en communicatie

- Niet begrijpen van ingewikkelde woorden of abstracte begrippen.
- Verkeerd gebruik van uitdrukkingen, spreekwoorden of gezegdes (letterlijk nemen).
- Niet begrijpen van cynisme of humor, grapjes van kinderlijk niveau.
- Opvallende fouten in het taalgebruik waaruit blijkt dat men niet precies begrijpt wat de woorden eigenlijk betekenen.
- Overmatig gebruik van clichés.
- Niet kunnen terug vertellen wat net is uitgelegd of dat alleen in precies dezelfde bewoordingen kunnen doen.
- De plank veelvuldig misslaan.
- Het duurt het wat langer dan normaal voordat men reageert op vragen.
- Steeds dezelfde vragen stellen of zichzelf steeds herhalen.
- Geen structuur in een verhaal, breedsprakigheid of juist niet.
- Verzanden in (onbelangrijke) details.
- Verwarring over data, tijden en/of chronologie.
- Inconsistente informatie over gebeurtenissen en/of het verleden.
- Moeite met oorzaak-gevolg verbanden.

Gedrag:

- Moeite met klokkijken, lezen of schrijven. Of dit omzeilen. Eenvoudige rekensommen lukken niet en vermenigvuldigen en delen is vaak te moeilijk. Wisselgeld in winkels kan men niet volgen.
- Moeite met concentreren, moeilijk leren binnen school en daar buiten.
- Foutief hanteren van sociale omgangsregels.
- Kinderlijke belevingswereld (hobby's, televisieprogramma's).
- Moeite hebben om meerdere dingen tegelijk te doen.
- Weinig tot geen zelfreflectie en slecht inzicht in de consequenties van handelen.
- Externaliseren: schuld van wat er mis gaat buiten zichzelf leggen.
- Voorkeur voor repeterende zaken, veilige en herkenbare dagelijkse dingen.
- Afhankelijkheid van anderen, distantieeloosheid, kopiëren van gedrag.

Emotioneel:

- Veel stress.
- Faalangst, negatief over zichzelf denken.
- Impulsief gedrag: eerst doen dan pas denken.
- Ongeremdheid in emoties, weinig rekening houden met mate van gepastheid in de situatie.

Sociaal:

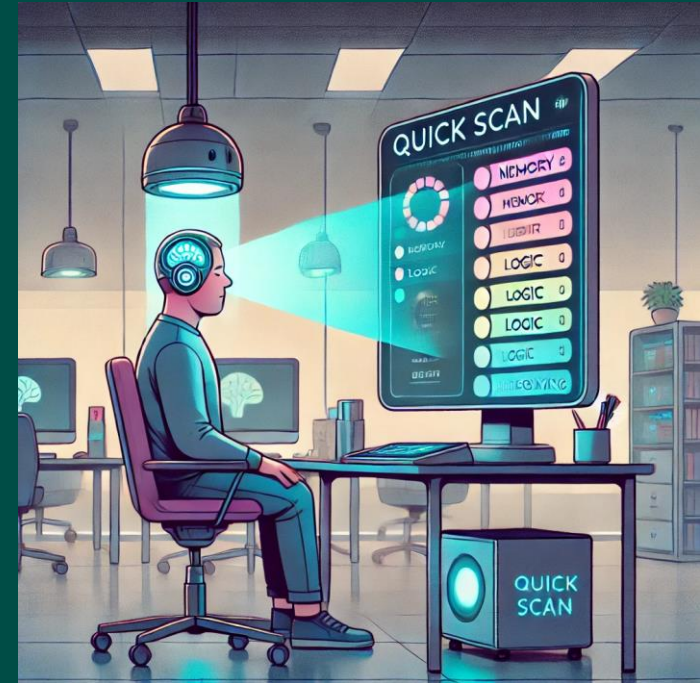
- Beperkt sociaal netwerk; weinig vrienden en beperkt contact met leeftijdsgenoten.
- Niet onthouden of begrijpen van (impliciete) sociale regels waardoor ongepast gedrag.
- Foutief hanteren van sociale omgangsregels (wijze van begroeten, koffie aanbieden, rekening kunnen houden met anderen).
- Kopiëren van het gedrag van anderen.
- Distantieeloosheid (op ongepaste momenten).

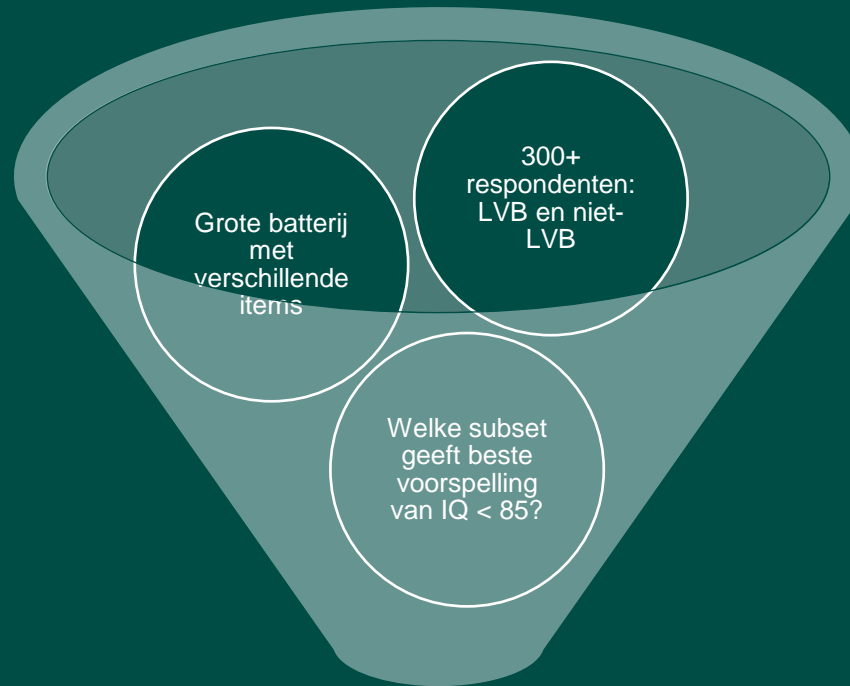
Context:

- Speciaal of praktijkgericht onderwijs gevolgd op (Z)MLK niveau. Soms regelmatig van school gewisseld, vervolgonderwijs niet afgemaakt of doublures.
- Ongunstige maatschappelijke omstandigheden.
- Afhankelijk van ondersteuning door anderen.

Signalering

- o.a. RSJ (2011), DJI, RN, politie: screening nodig
- Aanwezigheid lvb vaak niet bekend
- Diagnose is tijdrovend
- Richtlijnen 'De Borg': niet objectief
- (Nog) geen screener beschikbaar: HASI, LIPS, LDSQ = $IQ < 70$

Hendrien Kaal – Hogeschool Leiden

Henk Nijman - Altrecht

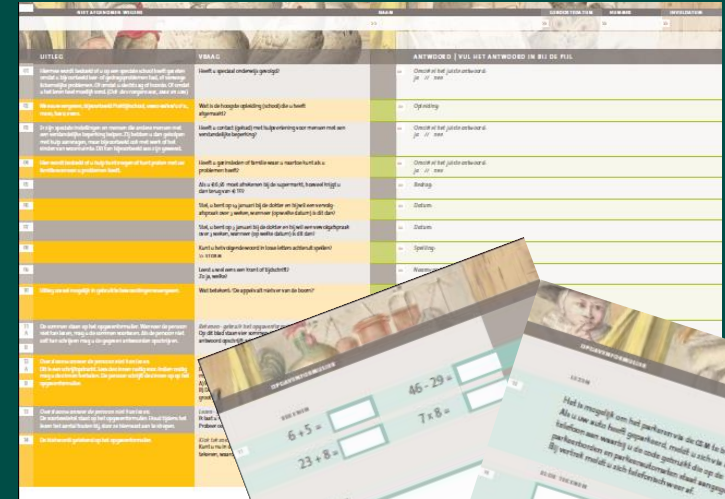
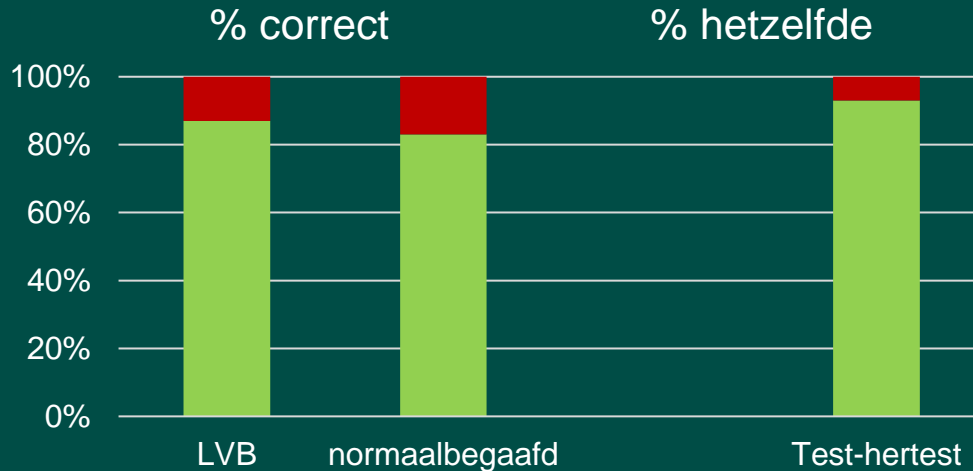
Xavier Moonen – UvA

Doel: Eenvoudige, voldoende accurate inschatting van lvb, geschikt voor gesloten setting, 10-15 minuten.

Screening met de SCIL

14 items:

De AUC-waarde van de SCIL in de steekproef van 318 proefpersonen voor het detecteren van een lvb (IQ ≤ 84) was 0.93

De test-hertest betrouwbaarheid was goed (Pearson's $r = 0.92$)

Introductiefilm SCIL

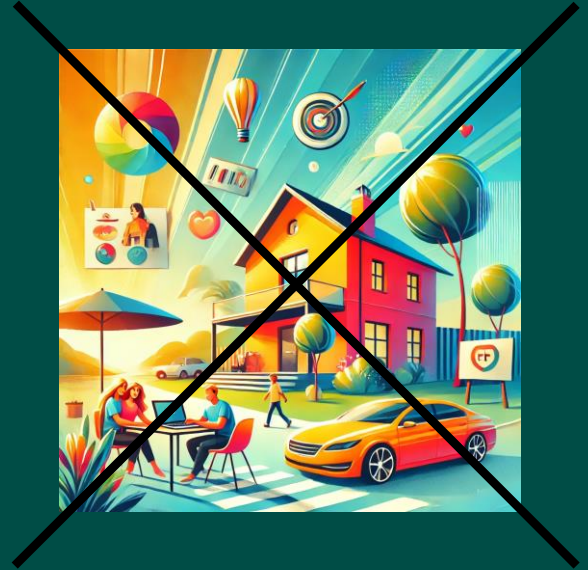
<https://hsleiden.mediamission.nl/Mediasite/Play/a4e1bef39e1242f682434275d18e9d071d>

van de eigen beperking

Erkenning helpt herkenning, maar...

Open AI

**Vragen?
Ideeën?
Suggesties?**

Laat het ons weten!

Lectoraat 'Ivb en risicovol gedrag'
<https://www.hsleiden.nl/ivb-en-risicovol-gedrag>

Dr H.L. (Hendrien) Kaal
Mail: kaal.h@hsleiden.nl
Tel: 06-11585671